

"Biçare İstanbul, mütebayın, dâhiyâne prensiplerin telkinat-ı musırraneleriyle kabiliyet-i telkîhasını kaybetmiştir. Zihni âlûfte olmuştur." cümlelerini izah eder misiniz?

"Âlim-i mürşid koyun olmalı, kuş olmamalı. Şu kuzusuna süt, bu yavrusuna kay verir."

Temsil ve misal getirmenin anlatımdaki en büyük misyon ve gayesi, soyut olan manayı somut hale getirmek, derin olan manayı yüzeyle çıkarmak, dağınık hakikatleri bir noktada toplamak, uzaktaki bir manayı yakınlaştırmak içindir.

Zira insanların büyük bir kısmının zihin ve idrak dünyası, gayet somut, yüzeysel ve dağınık ve ince hakikatleri toplamaktan uzaktır. Bu sebeple hatibin derin, soyut, uzak ve dağınık hakikatleri temsil ve hikaye yardımı ile yüzeysel, somut, toplanmış ve yakınlaştırılmış bir şekle getirmesi bir ihtiyaçtır.

Nasıl maddi alemde uzaktaki bir cismi çıplak gözle göremediğimizde, yakınlaştırmak için dürbün kullanırız; soyut mana ve olguları bulabilmek için, üstüne somut simge ve semboller koyarız, derin ve ince şeyleri görebilmek için mikroskoba müracaat ederiz, dağınık ışıkları toplamak için mercek kullanırız.

Aynı şekilde manalar ve maneviyat alemindeki ince, derin, uzak, dağınık ve soyut manaları anlamak ve görebilmek için, maddi alemdeki mercek, mikroskop, dürbün, sembol gibi şeylere benzeyen bu temsil ve hikaye anlatım metotlarını kullanmak gerekiyor. İşte Kur'an ve onun mühim talebesi olan Üstad Hazretlerinin eserlerinde, temsil ve hikayeleri bolca ve kesretle kullanmaları, bu ince sırdan ileri geliyor.

Koyunun yavrusuna sindirimi kolay süt vermesi gibi, alim de yavrusu hükmünde olan avam tabakaya sindirimi kolay ilim vermesi gerekiyor. Yoksa sindirimi zor olan malumatları avama telkin ederlerse, faydadan çok zarar verirler.

"Bâtıl şeyleri tasvir, sâfi zihinleri idlâldir ve cerhdir. Ba'dehu cerh ve red ile tedavi, ya olur, ya olmaz."

Batıl ve yanlış fikirleri çürütürken, bu fikirleri etraflıca ve derinlemesine anlatmak,

bu fikirleri daha önce hiç duymamış ve bilmeyen muhatabın zihnini bulandırır. Bir çeşit batılın propaganda ve reklamını yapılmış olur. Bu sebepten dolayı batıl ve yanlış fikirleri çürütürken ve yanlışlığını ortaya koyarken etraflı ve derinlemesine tasvirinden kaçınmak gerekir. Muhatabın hiç alemine girmemiş şeyleri alemine sokmak yanlış olur.

Mesela, bir felsefi ekolün fikrini çürütürken o ekolü önce güzelce tanıtip fikirlerini güzelce tasvir edersek, muhatabımız o felsefi ekolün batıl ve esassız fikirlerini talim etmiş olur ve fikrini o hususlarda bulandırmış olur. Bazen de batılı güzelce tarif ettikten sonra onu yeterince çürütecek ve tatmin edici bir cevap verilemez ise, o zaman muhatapta çok ciddi yaralar ve şüpheler oluşabilir.

Risale-i Nur bu noktada çok güzel bir örnektir. Üstad Hazretleri hiçbir zaman batılı iyice ve etraflıca tasvir etmemiştir. Sadece o fikri çürütüp yanlışlığını ortaya koymuştur. Batılın reklam ve propagandasını yapmamıştır. Hatta cevap çok kuvvetli, iddia ise çok sathi ve basit tasvir edilmiştir, bu da muhataba itminan veriyor. Yoksa tasvir ile yaraladıktan sonra ameliyat ve tedavi işe yaramayabilir.

"Biçare İstanbul, mütebayın, dâhiyâne prensiplerin telkinat-ı musırraneleriyle kabiliyet-i telkîhasını kaybetmiştir. Zihni âlûfte olmuştur." İşârât

İstanbul'da bir birine zıt ve ısrarcı fikirler çok olmasından dolayı, sair yerleri ıslah edip yönlendirme vasfını kaybetmiştir. Malum, İstanbul Osmanlı döneminde bütün İslam aleminin merkezi ve başkenti idi. Bütün fikir ve kararlar buradan İslam alemine dağılır. Hal böyle olunca kendi içinde karmaşa yaşayan bir merkez, çevresine fayda ve ıslah veremez.

Üstad Hazretleri yukarıda takdim etmiş olduğumuz üç farklı cümle ile hem o zamanın durumunu analiz ediyor hem de nasıl hareket edilmesi gerektiğini yol gösteriyor. Kendi kafası karışmış birisinin başkasının kafasını durultması kabil değildir.

(1) bk. [İşârât](#).